

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ
PAŽYMA

DĖL VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL VALSTYBĖS BIUDŽETO LĖŠŲ, SKIRTŲ
LITUANISTINIO ŠVIETIMO ĮSTAIGOMS UŽSIENYJE LITUANISTINIO ŠVIETIMO
PROGRAMOMS VYKDYTI, APSKAIČIAVIMO, SKYRIMO IR NAUDOJIMO TVARKOS
APRAŠO PATVIRTINIMO“ PROJEKTO (toliau – Projektas)
(TAP-22-1441(3); TAIS NR. 22-8876(4))
2022-09-28 Nr. NV-2781
Vilnius

Projekto rengėjas – Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (toliau – ŠMSM).

Projekto tikslai: valstybei prisidėti prie lietuvių tautinio tapatumo išsaugojimo, didesnių užsienio lietuvių vaikų galimybių mokytis lietuvių kalbos, padėti išlaikyti ryšį su Tėvyne.

Dabartinė situacija:

Švietimo ir mokslo institucijų registro duomenimis, užsienyje veikia 238 neformalios lituanistinės mokyklos, kuriose mokosi apie 9,5 tūkst. užsienio lietuvių vaikų, dirba per 1 000 mokytojų. Remiantis Lietuvos diasporos politikos strateginėmis gairėmis „Globali Lietuva“ 2022–2030 metams, neoficialiais duomenimis, užsienyje 2021 m. gyveno apie 150 tūkst. mokyklinio amžiaus lietuvių ir lietuvių kilmės vaikų, tačiau tik apie 7,5 proc. užsienyje gyvenančių lietuvių vaikų mokėsi lituanistinėse švietimo įstaigose. Remiantis Užsienio reikalų ministerijos užsakymu 2021 m. atliktos Lietuvos diasporos apklausos duomenimis, apklausos respondentai nurodė šiuos pagrindinius lietuviško ugdymo užsienyje sistemos trūkumus: lituanistinėms mokykloms yra sunku išsilaikyti – 57 proc., mokyklose trūksta mokytojų – 45 proc., nepakankama mokytojų kvalifikacija – 44 proc., nėra bendros lituanistinio ugdymo sistemos – 40 proc., lituanistinių mokyklų yra per mažai – 29 proc. Pačios lituanistinės mokyklos kaip vieną didžiausių išlikimo grėsmių įvardija finansavimo trūkumą.

2021 m. gruodžio 16 d. buvo priimtas Švietimo įstatymo Nr. I-1489 25 straipsnio pakeitimo įstatymas, kuriame nustatyta, kad:

- valstybė finansuoja ir kitaip skatina lituanistinio švietimo veiklas užsienyje;
- įstaigoms, įmonėms, organizacijoms užsienyje, kuriose mokoma lietuvių kalbos ar lietuvių kalba (toliau – lituanistinio švietimo įstaiga), skiriamos lėšos lituanistinio švietimo programoms vykdyti iš valstybės biudžeto asignavimų, skirtų ŠMSM;
- bendruosius iš valstybės biudžeto finansuojamų lituanistinio švietimo programų kriterijus nustato švietimo, mokslo ir sporto ministras. Valstybės biudžeto lėšos lituanistinio švietimo įstaigoms skiriamos atsižvelgiant į mokinių skaičių ir valstybės finansines galimybes;
- lėšos apskaičiuojamos, skiriamos ir naudojamos Vyriausybės nustatyta tvarka;
- šios įstatymo nuostatos įsigalioja 2023 m. sausio 1 d. Iki 2022 m. spalio 1 d. Vyriausybė ir švietimo, mokslo ir sporto ministras priima šioms nuostatoms įgyvendinti reikalingus teisės aktus.

Projekto esmė. Sukuriama lituanistinio švietimo įstaigų rėmimo valstybės biudžeto lėšomis tvarka, nustatant, kad:

- lituanistinio švietimo įstaigos bei jų programos turi atitikti joms keliamus reikalavimus;
- lėšos lituanistinio švietimo įstaigoms bus skiriamos vadovaujantis Mokinių registro duomenimis;
- lėšos skaičiuojamos vienam mokiniui, atsižvelgiant į lituanistinio švietimo įstaigos vykdomos lituanistinio švietimo programos apimtį ir veiklos formą;
- bazinis lituanistinio švietimo lėšų dydis apskaičiuojamas iš valstybės biudžeto skirtą lituanistinio švietimo programoms finansuoti sumą padalijus iš bendro sąlyginio mokinių skaičiaus ir padalijus iš 12 mėnesių;

- maksimalus lituanistinio švietimo bazinis lėšų dydis vienam vaikui – 20 eurų per mėnesį (atsižvelgiant į Lietuvoje patvirtintą neformaliojo vaikų švietimo lėšų vienam mokiniui per mėnesį dydį);

- lituanistinio švietimo įstaigos gautas lėšas gali naudoti patalpų, kurių reikia lituanistinio švietimo programoms vykdyti, nuomai ir (ar) išlaikymui (mokestis už vandenį, energiją, komunalines ir ryšio paslaugas), lituanistinio švietimo vykdytojo darbui atlyginti, vadovėliams ir kitoms ugdymui būtinoms priemonėms (įskaitant ir skaitmenines versijas) įsigyti ar nuomoti, taip pat valiutos keitimo ir banko paslaugų mokesčiams.

Projekto įsigaliojimas numatomas 2023 m. sausio 1 d.

Projektas bus įgyvendinamas iš papildomai numatytų valstybės biudžeto asignavimų, skirtų ŠMSM. 2023 m. lituanistinio švietimo įstaigoms reikės 1 710 tūkst. eurų. Tikėtina, kad lėšų poreikis ateityje augs.

Nauda. Bus padedama spręsti lituanistinių mokyklų veiklos ir praktinius finansinius sunkumus bei užtikrinta neformaliojo lituanistinio švietimo užsienyje kokybė ir tęstinumas.

Atitiktis Vyriausybės programai. Vykdomas Vyriausybės programos 46.6 papunktis „Lituanistinės švietimo mokyklos“, kuriame numatoma skatinti naujų neformaliojo ugdymo lituanistinių švietimo mokyklų steigimą ir stiprinimą įvairiose pasaulio šalyse.

Derinimas. Projektas derintas su Finansų ministerija, Teisingumo ministerija ir Užsienio reikalų ministerija, Pasaulio lietuvių bendruomene, taip pat aptartas su Pasaulio lietuvių bendruomenės švietimo komisija ir kraštų lietuvių bendruomenių švietimo tarybų (komisijų) primininkais. Su Teisingumo ministerija gautos pastabos suderintos darbo tvarka. Pasaulio lietuvių bendruomenė pastabų nepateikė.

Po gražinimo rengėjams tobulinti projektas buvo pakoreguotas atsižvelgus į Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės ir Socialinės politikos grupės pastabas. Dėl Užsienio reikalų ministerijos teiktų pastabų ŠMSM organizavo pasitarimą, pastabos suderintos darbo tvarka.

Projektas svarstytas 2022 m. rugsėjo 27 d. tarpinstituciniame pasitarime ir patikslintas atsižvelgiant į Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės juridinės technikos pastabas ir Socialinės politikos grupės redakcinio pobūdžio pastabą.

Dalykinio vertinimo išvada.

Siūlome Projektą svarstyti Vyriausybės posėdžio A dalyje.

Socialinės politikos grupės patarėja

Kristina Miliauskaitė